

Bruksela, 25 listopada 2022 r.
(OR. en)

15222/22

LIMITE

JUSTCIV 162
FREMP 249
AUDIO 124
JAI 1551
CODEC 1836

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2022/0117(COD)

NOTA

Od:	Prezydencja
Do:	Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Nr poprz. dok.:	15159/22
Dotyczy:	Wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed ewidentnie bezpodstawnymi lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej”) – Debata orientacyjna

I. AKTUALNA SYTUACJA

1. 27 kwietnia 2022 r. Komisja przyjęła wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed ewidentnie bezpodstawnymi lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej”(SLAPP))¹ oraz uzupełniające zalecenie w sprawie ochrony dziennikarzy i obrońców praw człowieka, którzy angażują się w debatę publiczną, przed ewidentnie bezpodstawnymi lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej”)².

¹ Dok. 8529/22 + ADD1.

² C(2022) 2428 final,

2. Wniosek dotyczący dyrektywy jest jedną z inicjatyw przewidzianych w europejskim planie działania na rzecz demokracji³, którego celem jest wzmocnienie wolności i pluralizmu mediów. Na podstawie art. 81 ust. 2 lit. f) TFUE zapewnia on dziennikarzom, obrońcom praw człowieka i innym osobom aktywnie uczestniczącym w debacie publicznej odpowiednie narzędzia prawne mające ich chronić przed zastraszaniem i uciszaniem. Dyrektywa ma na celu zapewnienie gwarancji proceduralnych w postępowaniach cywilnych o skutkach transgranicznych.
3. W Parlamencie Europejskim komisją właściwą w sprawie wniosku jest Komisja Prawna (JURI), natomiast komisją opiniodawczą jest Komisja Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (LIBE). Sprawozdawcą w tej sprawie jest Tiemo Wölken.
4. 26 października 2022 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wydał opinię⁴ w sprawie wyżej wymienionego wniosku.
5. W Radzie analiza wniosku jest przeprowadzana na forum Grupy Roboczej ds. Prawa Cywilnego (zwanej dalej „grupą roboczą ds. SLAPP”). Na posiedzeniu grupy roboczej ds. SLAPP 13 maja 2022 r. Komisja przedstawiła wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie przeciwdziałania SLAPP, towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji oraz zalecenie w sprawie przeciwdziałania SLAPP.
6. Analiza poszczególnych artykułów wniosku rozpoczęła się podczas prezydencji francuskiej i była kontynuowana podczas prezydencji czeskiej na posiedzeniu grupy roboczej 25 lipca 2022 r. Aby ułatwić opracowanie tekstu kompromisowego dotyczącego rozdziałów I i II, Komisja wydała dokument roboczy zawierający dalsze wyjaśnienia dotyczące konkretnych kwestii wskazanych przez prezydencję; dokument ten został przedstawiony na posiedzeniu grupy roboczej 9 września 2022 r.

³ COM(2020) 790 final

⁴ SOC/734-EESC-2022

7. Na posiedzeniu grupy roboczej ds. SLAPP 10 października 2022 r. prezydencja, w ścisłej współpracy z Komisją, przedstawiła zmieniony tekst rozdziałów I i II (Przepisy ogólne i Wspólne przepisy dotyczące gwarancji proceduralnych). Tekst kompromisowy był omawiany na dwóch kolejnych posiedzeniach grupy roboczej, a następnie przedstawiono dwie zmienione wersje.
8. Biorąc pod uwagę silne powiązania między przepisami w pierwszych czterech rozdziałach, prezydencja kontynuowała negocjacje w sprawie rozdziałów III i IV (Wczesne oddalenie ewidentnie bezpodstawnego powództwa w postępowaniu sądowym i Środki ochrony prawnej przed postępowaniami sądowymi stanowiącymi nadużycie). Prezydencja wydała dokument roboczy, który posłuży państwow członkowskim za podstawę propozycji redakcyjnych dotyczących tekstu kompromisowego. Na posiedzeniu grupy roboczej ds. SLAPP 22 listopada prezydencja przedstawiła swój pierwszą kompromisową propozycję dotyczącą rozdziałów III i IV.
9. Chociaż potrzebne są dalsze dyskusje na szczeblu grupy roboczej, aby uwzględnić opinie państw członkowskich, podczas ośmiu dotychczas zorganizowanych specjalnych posiedzeń grupy roboczej osiągnięto znaczne postępy odnośnie do wielu istotnych zagadnień i kwestii technicznych.
10. Po pierwsze, tekst kompromisowy ma na celu zapewnienie, by cel dyrektywy – ułatwienie postępowania cywilnego w sytuacjach o skutkach transgranicznych, aby chronić dziennikarzy, obrońców praw człowieka i inne osoby przed SLAPP – był lepiej odzwierciedlony w przepisach wniosku i nie prowadził do nadużyć w przypadkach, w których powód ma uzasadnione roszczenie. W tym celu w tekście kompromisowym doprecyzowano pojęcia ewidentnie bezpodstawnych roszczeń i stanowiących nadużycie postępowań sądowych oraz fakt, że gwarancje proceduralne, z których pozwany może korzystać, powinny być stosowane zgodnie z prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, jak określono w art. 47 Karty. Lepiej określono w nim również zakres podmiotowy dyrektywy poprzez przedstawienie dalszych wyjaśnień i przykładów w motywach dotyczących znaczenia pojęć dziennikarzy, obrońców praw człowieka i innych osób oraz działań stanowiących debatę publiczną, w którą mogą się oni angażować. W tekście kompromisowym wskazano, że należy zapewnić odpowiednią ochronę przed nadużywaniem środków przewidzianych w dyrektywie poprzez przyznanie sądom krajowym wystarczającej swobody przy podejmowaniu decyzji o zastosowaniu takich środków w konkretnych przypadkach.

11. Po drugie, państwa członkowskie wyraziły obawy dotyczące wpływu dyrektywy na krajowe prawo procesowe, w szczególności na postępowanie karne. W tekście kompromisowym prezydencja wyjaśniła, że dyrektywa nie ustanawia przepisów dotyczących postępowania karnego, zgodnie z podstawą prawną, jaką jest art. 81 ust. 2 lit. f) TFUE.
12. Ponadto niektóre państwa członkowskie wyraziły obawy dotyczące faktu, że definicja spraw o skutkach transgranicznych zawarta w art. 4 ust. 2 wniosku Komisji mogłaby prowadzić do szerokiej interpretacji tego pojęcia. Prezydencja zaproponowała zatem cztery alternatywne warianty redakcyjne dotyczące spraw o skutkach transgranicznych. Biorąc pod uwagę, że na obecnym etapie na szczeblu technicznym nie można było określić żadnej przeważającej wśród państw członkowskich preferencji co do którejkolwiek z proponowanych opcji redakcyjnych, kwestia skutków transgranicznych pozostaje przedmiotem zainteresowania grupy roboczej.

II. PROPONOWANE PODEJŚCIA POLITYCZNE

13. Chociaż państwa członkowskie szeroko poparły cel dyrektywy jakim jest ułatwienie postępowania cywilnego w celu ochrony prawa do wolności wypowiedzi i wolności mediów przynależnego osobom angażującym się w debatę publiczną, uwypukliły one potrzebę zapewnienia, by środki w zakresie przeciwdziałania SLAPP nie uniemożliwiały dochodzenia uzasadnionych roszczeń przed sądem, co naruszałoby dostęp powoda do wymiaru sprawiedliwości.
14. Po pierwsze, państwa członkowskie stwierdziły, że gwarancje proceduralne przewidziane w dyrektywie powinny być starannie ukierunkowane i zgodne z prawem do rzetelnego procesu sądowego, aby wyeliminować ryzyko nadużyć ze strony pozwanych, których dyrektywa ma chronić. Po drugie, w tekście dyrektywy należy podkreślić, że sądy muszą przeprowadzić odpowiednie badanie sprawy przed oddaleniem jej jako ewidentnie bezpodstawnej lub przyznaniem jednego ze środków prawnych przewidzianych we wniosku dotyczącym stanowiących nadużycie postępowań sądowych. Państwa członkowskie wskazały, że osobom, które celowo rozpowszechniają dezinformację wyłącznie w celu zaszkodzenia reputacji danej osoby nie należy przyznawać ochrony na mocy dyrektywy.

15. Państwa członkowskie zasadniczo z zadowoleniem przyjęły ulepszenia wprowadzone przez prezydencję do tekstu wniosku oraz bardziej wyważone podejście do ochrony odnośnych praw podstawowych. Niemniej jednak niektóre państwa członkowskie nieustająco podkreślają znaczenie prawa do skutecznego środka prawnego i nadal przypominają, że środki zaproponowane w dyrektywie nie powinny być nadużywane ze szkodą dla powodów występujących z uzasadnionymi roszczeniami.
16. Mając na uwadze zasadę, że *nic nie jest uzgodnione, dopóki wszystko nie zostanie uzgodnione*, prezydencja jest zdania, że dyskusje na szczeblu politycznym ułatwią przyszłe prace nad dyrektywą.

Pytanie:

W świetle postępów poczynionych na szczeblu technicznym ministrowie są proszeni o wyrażenie opinii na temat tego, czy dyrektywa powinna zapewniać gwarancje chroniące przed nadużywaniem postępowania cywilnego, którego głównym celem jest uniemożliwianie lub ograniczanie debaty publicznej lub karanie za debatę publiczną, przy jednoczesnym zapewnieniu utrzymania prawa do skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości.
